

Nr 192.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts förslag om anslag för budgetåret 1952/53 till avskrivning av nya kapitalinvesteringar jämte i ämnet väckta motioner.

(4:e avd.)

I propositionen nr 1 (bilaga 19) har Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 4 januari 1952, föreslagit riksdagen att till avskrivning av nya kapitalinvesteringar för budgetåret 1952/53 anvisa eller beräkna reservationsanslag av tillhoppa 416 507 600 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i propositionen nr 233, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 30 april 1952, framlagt förslag om anvisande av vissa avskrivningsanslag, varvid hänsyn tagits till de förändringar i förhållande till statsverkspropositionen, som betingats av de definitiva anslagsäskandena samt av förslag om ytterligare investeringar utöver de i statsverkspropositionen beräknade. Av Kungl. Maj:t för avskrivning av nya kapitalinvesteringar för budgetåret 1952/53 äskade anslag uppgå här efter till ett belopp av 417 785 900 kronor.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehått

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Ewerlöf m. fl.* (I: 331) och den andra inom andra kammaren av herr *Hjalmarson m. fl.* (II: 442), i vilka, såvitt nu är i fråga, hemställts, att riksdagen måtte besluta att för budgetåret 1952/53 å driftbudgeten anvisa 13 miljoner kronor för avskrivningar å vissa i motionen äskade investeringsanslag;

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Lindblom* och *Holmbäck* (I: 336) och den andra inom andra kammaren av herr *Ohlin m. fl.* (II: 436), i vilka hemställts, att det under statens utlåningsfonder upptagna investeringsanslaget Lånefonden för bostadsbyggande måtte avskrivas med allenast 56 250 000 kronor och det under fonden för låneunderstöd upptagna investeringsanslaget Tilläggsån till viss bostadsbyggnadsverksamhet med allenast 90 000 000 kronor.

Beträffande de skäl motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden torde få hänvisas till motionerna II: 442 och II: 436.

Utskottet. Till avskrivning av nya kapitalinvesteringar för budgetåret 1952/53 har Kungl. Maj:t äskat reservationsanslag å sammanlagt 417 785 900 kronor. Härav avse 112,5 miljoner kronor lånefonden för bostadsbyggande

och 180 miljoner kronor tilläggsån till viss bostadsbyggnadsverksamhet. Avskrivningsbehovet har i förra fallet beräknats efter 25 procent och i senare fallet efter 100 procent.

Häremot ha i de båda likalydande motionerna I: 336 och II: 436 vissa erinringar framförts. Enligt motionärernas mening borde sålunda, vad beträffar lånefonden för bostadsbyggande, avskrivningsanslaget bestämmas till ett belopp, som motsvarar det kapitaliserade värdet av skillnaden mellan 3 och 3½ procents ränta, eller till 56 250 000 kronor. I motionerna har vidare uttalats, att det knappast kunde anses motiverat att belasta driftbudgeten med en total engångsavskrivning av de nya tilläggsånen till viss bostadsbyggnadsverksamhet, varför i detta fall föreslagits en avskrivning med allenast 50 procent eller 90 miljoner kronor.

Med anledning härav vill utskottet erinra om att investeringsanslagen till statens utlåningsfonder sedan länge täckts av lånemedel eller skattemedel beroende på i vad mån vederbörande utlåningsfond ansetts vara räntabel. Utgångspunkten vid beräkningen av räntabiliteten har, såsom närmare utvecklats i propositionen 1948: 286, varit å ena sidan de för fonderna gällande lånevillkoren och å andra sidan en räntefot, vid vilken full förräntning antagits vara för handen (förräntningskravet). I de fall vederbörande fond beräknats lämna full förräntning av fondkapitalet ha investeringsanslagen helt täckts av lånemedel, i övriga fall ha skattemedel tillskjutits i proportion till underförräntningen, vilket skett genom anvisande av anslag under rubriken Avskrivning av nya kapitalinvesteringar. Förräntningskravet har alltsedan budgetåret 1937/38 varit 4 procent, vilket även motsvarar den normalränta som Kungl. Maj:t enligt riksdagens bemyndigande fastställt för lån från statens utlåningsfonder för budgetåren 1944/52. Normalräntan, som lägst må utgöra 4 procent, bestämmas jämlikt riksdagens beslut med utgångspunkt från medeltalet av räntan, beräknad på emissionskursen, för de tio sista årens statliga upplåning mot obligationer och reverser med en ursprunglig löptid av minst tio år med tillägg av ¼ procent, utgörande täckning för förvaltningskostnader och normal kreditrisk.

Att, såsom i motionerna I: 336 och II: 436 förordats, nu göra avsteg från dessa av riksdagen godkända avskrivningsregler, vilka ligga till grund för Kungl. Maj:ts förslag beträffande lånefonden för bostadsbyggande, finner utskottet icke vara välbetänkt. Det torde visserligen kunna antagas, att den gällande normalräntan f. n. något överstiger de faktiska kostnader som staten i nu berörda sammanhang har att vidkännas. Härvid är emellertid att märka, att normalräntan avser att ge uttryck åt statens totala kostnader på lång sikt, varför förhållandena under enstaka år icke rimligen kunna få påverka fastställandet av normalräntans storlek. Enligt utskottets mening förefinnes så mycket mindre anledning att nu uppställa ett lägre förräntningskrav än 4 procent som viss åtstramning i ränteläget börjat göra sig gällande. Det synes ej heller befogat att sänka detta krav i fråga om en enstaka fond. Därest ändring i avskrivningsreglerna skall göras, bör detta

ske först efter närmare utredning, avseende statens samtliga utlåningsfonder.

Beträffande den i motionerna likaledes berörda frågan om avskrivning av tilläggslånen till viss bostadsbyggnadsverksamhet vill utskottet erinra om att denna fråga var före redan vid 1951 års höstriksdag, sedan beslut fattats om viss provisorisk utvidgning av långivningen på förevarande område. I anslutning härtill förordade Kungl. Maj:t i propositionen nr 228, att de nya tilläggslånen i sin helhet skulle avskrivas. Kungl. Maj:ts sistberörda förslag överensstämde med den uppfattning åt vilken bl. a. riksräkenskapsverket hade givit uttryck i ärendet. Riksdagen godkände förslaget men framhöll samtidigt, att detta ställningstagande icke finge betraktas som prejudicerande för den kommande behandlingen av de provisoriska tilläggslånen i avskrivningshänseende. Då det nu sålunda gäller att taga definitivt ståndpunkt i frågan finner utskottet för sin del icke anledning föreligga för riksdagen att fatta beslut om något ändrat avskrivningsförfarande. Utskottet vill visserligen icke bestrida, att det i viss mån kan synas godtyckligt vilken avskrivningsprocent som i detta fall väljes. Ett faktum är emellertid att ifrågavarande lån f. n. löpa utan ränta och amortering. I rådande läge får det också anses ovisst, när krav på lånens förräntning och amortering rimligen kunna ställas. Med hänsyn härtill torde de belopp som avsättas till avskrivningar böra betraktas som ett slags riskfond, genom vilken staten skyddar sig mot eventuella förluster. Visar det sig sedermera att avskrivning ej behöver göras i nu beräknad omfattning, kommer driftbudgeten att tillföras motsvarande inkomster, varför slutresultatet av det hela icke påverkar budgetläget på längre sikt.

Av nu anförda skäl anser sig utskottet icke kunna tillstyrka bifall till motionerna I: 336 och II: 436. Jämväl i övrigt biträder utskottet Kungl. Maj:ts förslag.

Vad slutligen angår det i motionerna I: 331 och II: 442 framförda yrkandet får utskottet erinra om att nämnda motioner, såvitt avser vissa investeringar i försvarets fastighetsfond, avslagits av riksdagen (skr. nr 83). Med hänsyn härtill kunna självfallet icke några häremot svarande avskrivningsanslag anvisas för nästa budgetår.

Under återropande härav hemställer utskottet,

I. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag, till avskrivning av nya kapitalinvesteringar för budgetåret 1952/53 i härefter angivna fonder anvisa följande reservationsanslag, nämligen

Telegrafverkets fond:

Kronor

K o m m u n i k a t i o n s d e p a r t e m e n t e t :

Försvarsberedskap vid telegrafverket . . . . .

1 000

Statens järnvägars fond:

K o m m u n i k a t i o n s d e p a r t e m e n t e t :

<i>Försvarsberedskap vid statens järnvägar</i>	8 550 000
<i>Statens järnvägars dispositionsanslag</i>	131 300

Statens allmänna fastighetsfond:

J u s t i t i e d e p a r t e m e n t e t :

<i>Ombyggnadsarbeten vid äldre fångvårdsanstalter</i> ..	330 000
<i>Ny ungdomsanstalt för svårbehandlade</i>	1 000 000

U t r i k e s d e p a r t e m e n t e t :

<i>Inköp, uppförande och iståndsättande av fastigheter för utrikesrepresentationen</i>	750 000
--	---------

K o m m u n i k a t i o n s d e p a r t e m e n t e t :

<i>Anordnande av panncentral på Riddarholmen i Stockholm</i>	87 500
<i>Anordnande av förvaltningslokaler</i>	250 000
<i>Inköp av fastigheter i Östersund</i>	75 000
<i>Inköp av fastigheter i Visby</i>	262 500
<i>Merkostnader för vissa byggnadsarbeten</i>	4 000 000

F i n a n s d e p a r t e m e n t e t :

<i>Vissa byggnadsarbeten vid tullverkets kust- och gränsbevakning m. m.</i>	175 000
---	---------

E c k l e s i a s t i k d e p a r t e m e n t e t :

<i>Nybyggnader för kemiska och biokemiska institutionerna vid universitetet i Uppsala m. m.</i> ...	507 500
<i>Om- och tillbyggnad av fysiska institutionen vid universitetet i Uppsala</i>	350 000
<i>Vissa byggnadsarbeten vid Lunds universitet</i>	150 000
<i>Om- och tillbyggnad av universitetsbiblioteket i Lund</i>	50 000
<i>Ombyggnad av anatomiska institutionen vid universitetet i Lund</i>	275 000
<i>Nybyggnad för karolinska mediko-kirurgiska institutet</i>	125 000
<i>Ombyggnad av tandläkarhögskolans i Stockholm lokaler m. m.</i>	37 500
<i>Utbyggnad av tekniska högskolan i Stockholm</i> ...	2 000 000
<i>Nybyggnader för Chalmers tekniska högskola</i>	850 000
<i>Vissa byggnadsarbeten vid folkskoleseminarierna</i> ..	27 000

<i>Vissa byggnadsarbeten vid småskoleseminarierna</i>	52 500
<i>Vissa byggnadsarbeten vid nomadskolorna . . . . .</i>	152 500
<i>Om- och nybyggnadsarbeten vid dövstumskolorna .</i>	412 600
Jordbruksdepartementet:	
<i>Byggnadsarbeten vid statens växtskyddsanstalts filial i Alnarp . . . . .</i>	46 000
<i>Byggnadsarbeten vid lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök . . . . .</i>	59 300
<i>Byggnadsarbeten för försöksgård vid Röbbäcksdalen .</i>	302 500
<i>Byggnadsarbeten vid Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut . . . . .</i>	100 000
<i>Byggnadsarbeten vid veterinärhögskolan . . . . .</i>	137 000
<i>Byggnadsarbeten vid skogshögskolan . . . . .</i>	394 200
Handelsdepartementet:	
<i>Utbyggnad av flygtekniska försöksanstalten . . . . .</i>	828 000
<i>Ombyggnadsarbeten vid statens hantverksinstitut ..</i>	12 000
<i>Säkerhetsanstalter för sjöfarten . . . . .</i>	341 500
<i>Om- och tillbyggnadsarbeten vid statens skeppsprovninganstalt . . . . .</i>	25 000
Inrikesdepartementet:	
<i>Vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. . . . .</i>	9 816 000
<i>Utbyggnad av karolinska sjukhuset . . . . .</i>	1 055 000
<i>Utbyggnad av akademiska sjukhuset i Uppsala ..</i>	75 000
<i>Vissa skyddsrumsanläggningar . . . . .</i>	11 000 000
Försvarets fastighetsfond:	
Försvarsdepartementet:	
<i>Arméns delfond . . . . .</i>	2 300 000
<i>Marinens delfond . . . . .</i>	1 237 500
<i>Flygvapnets delfond . . . . .</i>	10 250 000
<i>Befästningars delfond . . . . .</i>	51 300 000
Statens utlåningsfonder:	
Försvarsdepartementet:	
<i>Värnpliktlånefonden . . . . .</i>	200 000
Ecklesiastikdepartementet:	
<i>Statens lånefond för universitetsstudier . . . . .</i>	2 500 000
<i>Allmänna studielånefonden . . . . .</i>	3 700 000

Jordbruksdepartementet:

<i>Kronotorparnas inventarielånefond</i>	75 000
<i>Statens avdikningslånefond</i>	200 000
<i>Fiskerilånefonden</i>	250 000

Fonden för låneunderstöd:

Socialdepartementet:

<i>Lån till anordnande av kollektiva tvätterier</i>	500 000
<i>Lån till anordnande av allmänna samlingslokaler</i>	3 250 000

Finansdepartementet:

<i>Lån till Haparanda stad för byggande av tullhus.</i>	190 000
---	---------

Ecklesiastikdepartementet:

<i>Lån till tekniska högskolans i Stockholm studentkår</i>	150 000
--	---------

Inrikesdepartementet:

<i>Lån till föreningen Margarethahemmet för vård av fallandesjuka sinnesslöa barn för sanering av hemmets ekonomi</i>	90 000
<i>Lån till uppförande av en skola för kommunal upplysningsverksamhet</i>	600 000

Väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond:

Handelsdepartementet:

<i>Anordnande av en bombsäker oljelagringsanläggning</i>	1 750 000
<i>Anordnande av ytterligare en bombsäker oljelagringsanläggning</i>	900 000
<i>Anordnande av bombsäker smörjoljefabrik m. m. . .</i>	1 050 000

II. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 336 och II: 436, till avskrivning av nya kapitalinvesteringar för budgetåret 1952/53 i härefter angivna fonder anvisa följande reservationsanslag, nämligen

Kronor

Statens utlåningsfonder:

Socialdepartementet:

<i>Lånefonden för bostadsbyggande</i>	112 500 000
---	-------------

Fonden för låneunderstöd:

Socialdepartementet:

<i>Tilläggslån till viss bostadsbyggnadsverksamhet</i> . . .	180 000 000
--	-------------

III. att motionerna I: 331 och II: 412, såvitt nu är i fråga, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 27 maj 1952.

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar Karl Andersson, Gustaf Karlsson, Ivar Anderson, fröken Andersson, herrar Leander, Eric Ericson, Pålsson, Näsström, Bergh, Alfred Nilsson, Einar Persson, Lodenius, Ragnar Persson, Axel Andersson och Edvin Thun; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Ward, Malmborg i Skövde, Bergström, Svensson i Grönvik, Andersson i Malmö, Boman i Kieryd, Mårtensson i Uddevalla, Lindholm, Rubbestad, Ståhl, Staxäng, Åkerström, Kollberg och Jansson i Kalix.

Reservation

av fröken *Andersson*, herrar *Bergh*, *Alfred Nilsson*, *Axel Andersson*, *Skoglund* i Doverstorp, *Malmborg* i Skövde, *Boman* i Kieryd, *Ståhl*, *Staxäng* och *Kollberg*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka bifall till motionerna I: 336 och II: 436 och att därför

dels den del av utskottets yttrande, som på s. 2 börjar med »Att, såsom» och på s. 3 slutar med »Kungl. Maj:ts förslag», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet är väl medvetet om att ett avsteg från dessa av riksdagen godkända avskrivningsregler, vilka ligga till grund för Kungl. Maj:ts förslag beträffande lånefonden för bostadsbyggande, kan giva anledning till vissa betänkligheter. Å andra sidan torde det emellertid förhålla sig så, att den gällande normalräntan f. n. icke oväsentligt överstiger de faktiska kostnader som staten i nu berörda sammanhang har att vidkännas. Av riksgäldskontorets senaste årsbok framgår, att den effektiva medelräntefoten å emitterade statsobligationer under de tio budgetåren 1941/51 utgjort 2,99 procent. Även med förenämnda tillägg för förvaltningskostnader m. m. skulle sålunda en betryggande säkerhetsmarginal föreligga, därest, på sätt förordats i motionerna I: 336 och II: 436, förräntningskravet i förevarande fall sänkes till 3,5 procent. Av formella skäl kan måhända göras gällande, att en dylik åtgärd bör vidtagas först efter närmare utredning, avseende statens samtliga utlåningsfonder. Utskottet finner också för sin del behov föreligga av en förnyad prövning av hithörande spörsmål. I avvaktan på resultatet härav

synes dock, med hänsyn till den här ifrågavarande fondens storlek och speciella karaktär, hinder icke behöva möta att densamma t. v. underkastas särbehandling i avskrivningshänseende.

Beträffande den i motionerna likaledes berörda frågan om avskrivning av tillägglånen till viss bostadsbyggnadsverksamhet vill utskottet erinra om att denna fråga var före redan vid 1951 års höstriksdag, sedan beslut fattats om viss provisorisk utvidgning av långivningen på förevarande område. Riksdagen godkände då Kungl. Maj:ts i propositionen nr 228 framlagda förslag om 100-procentig avskrivning av de nya tillägglånen men uttalade samtidigt, att detta ställningstagande icke finge betraktas som prejudicerande för framtiden. Den tveksamhet riksdagen därigenom visade inför Kungl. Maj:ts förslag finner utskottet naturlig. Såsom understrukits i motionerna bör det nämligen hållas i minnet, att dessa lån under vissa förutsättningar när som helst kunna göras ränte- och amorteringsbärande. 1951 års bostadsutredning har också för sin del ansett det vara mest motiverat, att den faktiska subventionen i detta fall beräknas allenast till ett belopp, motsvarande den årliga räntan på de utlämnade lånen. Även om, med hänsyn till det osäkerhetstillstånd som råder beträffande byggnadskostnadernas framtida utveckling, vissa invändningar kunna göras mot denna uppfattning, torde å andra sidan icke tillräckliga skäl föreligga för en total engångsavskrivning av förevarande anslag. Enligt utskottets mening synes mera rimligt att, på sätt förordats i motionerna, avskrivning sker med 50 procent. Härför tala jämväl de omständigheter av psykologisk och statsfinansiell natur som åberopats i motionerna.

Av nu anförda skäl finner sig utskottet böra tillstyrka bifall till motionerna I: 336 och II: 436. Kungl. Maj:ts förslag i övrigt biträdes av utskottet.»

dels ock utskottets hemställan under II. bort ha följande lydelse:

»II. att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 336 och II: 436, till avskrivning av nya kapitalinvesteringar för budgetåret 1952/53 i härefter angivna fonder anvisa följande reservationsanslag, nämligen

Kronor

Statens utlåningsfonder:

S o c i a l d e p a r t e m e n t e t:

Lånefonden för bostadsbyggnade 56 250 000

Fonden för låneunderstöd:

S o c i a l d e p a r t e m e n t e t:

Tillägglån till viss bostadsbyggnadsverksamhet . . . . . 90 000 000»